

Nr 21

Trafikutskottets betänkande i anledning av motion angående kontrollbesiktningen av brandfordon.**Motionen**

I motionen 1973:1349 av herr Enlund m. fl. (fp, c, m) föreslås att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag till ändrade bestämmelser för kontrollbesiktning av brandfordon i enlighet med vad som anförts i motionen.

Remissyttrandena

Över motionen har yttranden inhämtats från statens trafikssäkerhetsverk, statens brandinspektion, Svenska kommunförbundet och AB Svensk bilprovning. Se bilaga till detta betänkande

Utskottet

Den i motionen nämnda ändringen av bestämmelserna i 24 § 1 mom. vägtrafikförordningen trädde i kraft den 1 januari 1971. Den innebär att bl. a. registrerat motorfordon eller registrerat släpfordon, som är inrättat uteslutande för brandväsendet eller som används uteslutande av brandväsendet och är försett med beteckning därom, skall undergå kontrollbesiktning med högst sex månaders mellanrum mot tidigare tolv månaders och tillkom på förslag av trafiksäkerhetsverket. I sagda förslag pekade verket på att Kungl. Maj:t uppdragit åt verket att utreda vissa frågor rörande uttryckningsfordon. Ehuru utredningen vid den aktuella tidpunkten inte var färdig förelåg redan då material som enligt verkets mening motiverade den föreslagna ändringen.

Kungl. Maj:t och riksdagen (prop. 1970:109, 3LU 1970:52, rskr 1970:314) har sålunda prövat frågan om utvidgad kontrollbesiktningsskyldighet för brandfordon och därvid funnit att den omständigheten — att många brandfordon har en kort årlig körsträcka — inte utgör tillräckligt skäl för att de inte skall underkastas samma besiktningsskyldighet som övriga uttryckningsfordon.

Trafiksäkerhetsverket understryker i sitt yttrande att verket vid tidigare tillfällen framhållit att ett fordons trafiksäkerhet inte enbart är beroende på dess användning och körsträcka. Särskilt på äldre fordon kan brister uppstå utan samband med användningens omfattning och frekvens, och fordon med låg nyttjandegrad brukar i regel få relativt stor livslängd.

Verket erinrar vidare om att fr. o. m. den 1 maj 1973 delar av vägtrafikförordningen ersätts med fordonskungörelsen (1972:595). I denna återfinns de här aktuella bestämmelserna om kontrollbesiktning i

75 §. Dessa har emellertid fått en ändamålsenligare formulering som även innebär vissa ändringar i sak. Kravet på kontrollbesiktning med högst sex månaders mellanrum gäller nämligen enligt den nya lydelsen för brandväsendets del endast motorfordon som betecknas som uttryckningsfordon och därjämte registrerade släpfordon som är inrättade eller används uteslutande för brandväsendet och är försedda med beteckning därom.

Verket understryker vidare att de i motionen påtalade olägenheterna med långa och dyrbara körningar med brandbilar till AB Svensk bilprovning stationer för kontrollbesiktning till stor del kan undvikas genom att besiktningarna på begäran av vederbörande huvudmän utförs på fordonens stationeringsorter.

Statens brandinspektion däremot anser att en årlig besiktning bör vara fullt tillfredsställande — inte minst med hänsyn till de årliga i regel mycket korta sammanlagda körsträckorna — för att tillgodose de i och för sig befogade kraven på fordonens trafiksäkerhet.

Även Svenska kommunförbundet delar motionärernas uppfattning att besiktningintervallerna för brandväsendets fordon bör förlängas till ett år i likhet med vad som gäller för exempelvis lastbilar. Förbundet hänvisar därvid bl. a. till en av förbundskansliet delvis i samarbete med AB Svensk bilprovning verkställd undersökning, vars resultat enligt förbundet entydigt visar att brandbilarna hålls i så gott skick att någon särbehandling beträffande kontrollbesiktning ej är motiverad. Brandbilarnas extremt korta genomsnittliga körlängd per år anses dessutom tala för att kontrollbesiktning en gång per år är helt tillfyllest för att bilarna skall hållas i trafiksäkert skick.

AB Svensk bilprovning framhåller dock att man inte kontrollerat att materialet i förenämnda undersökning är representativt. Det framhålls vidare att i vissa fall långvarig uppställning av fordon kan resultera i fel som innebär allvarlig fara för trafiksäkerheten. Den begränsade användningen av vissa brandfordon är därför enligt Svensk bilprovning uppfattning inget avgörande skäl för att utsträcka tiden mellan kontrollbesiktningarna. En undersökning av förekommande fel hos brandbilar visar f. ö. att dessa fordon ofta har brister av betydelse för trafiksäkerheten.

Flertalet av landets brandbilar inställes numera för besiktning på bilprovningstation. Det framhålls emellertid att besiktning på fordonets stationeringsort utförs när vederbörande brandmyndighet begär detta. F. n. tillämpas detta förfarande framför allt i glesbygdsområdena, där särskilda svårigheter kan finnas att upprätthålla brandberedskapen vid inställelse på bilprovningstation.

Av den lämnade redogörelsen framgår att 1970 års riksdag prövade frågan om utvidgad kontrollbesiktningsskyldighet för brandfordon och därvid antog Kungl. Maj:ts förslag i ämnet — att gälla fr. o. m. den 1 januari 1971. Bestämmelserna har — fr. o. m. den 1 maj i år — ändrats så att kravet på kontrollbesiktning med högst sex månaders mellanrum för brandväsendets del endast gäller motorfordon som betecknas som

utryckningsfordon och därjämte registrerat släpfordon som är inrättade uteslutande för brandväsendet eller som används uteslutande för detta och är försedda med beteckning därom. Redan genom denna ändring tillgodoses i viss mån syftet med motionärernas yrkanden. Av yttrandet från AB Svensk bilprovning framgår vidare att besiktning utförs på vederbörande fordons stationeringsort när brandmyndighet begär detta och att sådant förfarande framför allt tillämpas i glesbygdsområden där särskilda svårigheter kan föreligga att upprätthålla brandberedskapen vid inställelse på bilprovningstation.

Under hänvisning till det anförda och med beaktande främst av de trafiksäkerhetsskäl som i remissyttrandena återopats har utskottet inte funnit sig berett att tillstyrka någon ändring i nu gällande regler på förevarande område.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1973:1349.

Stockholm den 24 oktober 1973

På trafikutskottets vägnar

SVEN MELLQVIST

Närvarande: herrar Mellqvist (s), Dahlgren (c), Lindahl (s), Hjorth (s), Hugosson (s), Persson i Heden (c), Rosqvist (s), Sellgren (fp), Lindberg (s), Håkansson (c), Östrand (s), Clarkson (m), Taube (fp) och fru Ryding (vpk).

Reservation

av herr Sellgren (fp) som ansett

*del*s att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar med "Av den" och på s. 3 slutar med "förevarande område" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill för sin del erinra om att redan när det ursprungliga lagförslaget behandlades av tredje lagutskottet vid 1970 års riksdag (3LU 1970:52) den uppfattningen reservationsvis framfördes att – i fråga om fordon för brandväsendet – anledning saknades till skärpta kontroll- besiktningensbestämmelser. I propositionen hade sålunda enligt reservationen inte redovisats något som helst material som styrkte behovet av vidgad besiktningsskyldighet. Ej heller hade departementschefen i övrigt påvisat några omständigheter som talade för att den dåvarande årliga besiktningen av brandfordon vore otillräcklig.

Reservanterna redovisade vidare innehållet i vissa remissvar från statens brandinspektion och Svenska kommunförbundet och anförde därefter att det från brandförsvarssynpunkt vore nödvändigt att fordonen vårdas omsorgsfullt. Intresset från användningssynpunkt sammanföll alltså med trafiksäkerhetsintresset på ett sätt som gjorde det osannolikt

att en tätare besiktning hade någon uppgift att fylla. På dessa grunder avstyrkte reservanterna lagförslaget i de delar det avsåg tätare kontrollbesiktning av brandfordon.

Redan när riksdagen fastställde nu gällande bestämmelser redovisades alltså betänkligheter och klara avståndstaganden när det gällde tillämpningen på fordon inom brandväsendet. Efter två års erfarenhet konstateras nu av motionärerna att bestämmelserna om besiktning var sjätte månad i vissa fall lätt till orimliga konsekvenser vad beträffar brandbilarna. Detta bestyrks också av föreliggande remissyttranden från statens brandinspektion och kommunförbundet.

Utskottet delar helt den uppfattning motionärerna och de nämnda remissmyndigheterna givit uttryck åt. En ändring av bestämmelserna rörande kontrollbesiktning av brandfordon bör därför i enlighet med motionärernas yrkande snarast komma till stånd. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga i anledning härav erforderliga åtgärder.

Vad utskottet sålunda anfört bör av riksdagen ges Kungl. Maj:t till känna.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen i anledning av motionen 1973:1349 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört rörande den i motionen upptagna frågan om ändrade bestämmelser för kontrollbesiktning av brandfordon.

Yttranden över motionen 1973:1349**Statens trafiksäkerhetsverk (1973-04-27)**

Den i motionen påtalade ändringen av bestämmelserna i 24 § 1 mom vägtrafikförordningen som trädde i kraft 1971-01-01 och som innebär att bl. a. registrerat motorfordon eller registrerat släpfordon, som är inrättat uteslutande för brandväsendet, eller som används uteslutande av brandväsendet och är försett med beteckning därom skall undergå kontrollbesiktning med högst 6 månaders mellanrum mot tidigare 12 månaders, tillkom på förslag av trafiksäkerhetsverket. I sagda förslag pekade verket på att Kungl. Maj:t uppdragit åt verket att utreda vissa frågor rörande utryckningsfordon. Ehuru utredningen vid den aktuella tidpunkten inte var färdig förelåg redan då material som enligt verkets mening motiverade den föreslagna ändringen. Vissa till förslaget fogade sammanställningar avsåg visserligen endast ambulanser men i övrigt omfattade materialet samtliga slag av utryckningsfordon.

När resultatet av utredningen redovisades i skrivelse till kommunikationsdepartementet 1972-10-04 hade ändringen redan trätt i kraft och verket kunde i skrivelsen beträffande denna del av utredningen begränsa sig till att konstatera att genom ändringen hade frekvensen av kontrollen över utryckningsfordonens beskaffenhet och utrustning ökat till den dubbla, vilket i och för sig innebär en väsentlig skärpning av tillsynen av fordonen.

Kungl. Maj:t och riksdagen (prop. 1970:109; 3LU52; rskr 314) har sålunda prövat frågan om utvidgad kontrollbesiktningsskyldighet för brandfordon och därvid funnit att den omständigheten att många brandfordon har en kort årlig körsträcka, inte utgör tillräckligt skäl för att de inte skall underkastas samma besiktningsskyldighet som övriga utryckningsfordon. Verket har vid tidigare tillfällen framhållit att ett fordon's trafiksäkerhet inte enbart är beroende på dess användning och körsträckan. Särskilt på äldre fordon kan brister uppstå utan samband med användningens omfattning och frekvens och fordon med liten utnyttning brukar i regel få relativt stor livslängd.

1973-05-01 ersätts delar av vägtrafikförordningen med fordonskungörelsen (1972:595). I denna återfinns de här aktuella bestämmelserna om kontrollbesiktning i 75 §. Dessa har emellertid fått en ändamålsenligare formulering som även innebär vissa ändringar i sak. Kravet på kontrollbesiktning med högst 6 månaders mellanrum gäller nämligen enligt den nya lydelsen för brandväsendets del endast motorfordon som betecknas som utryckningsfordon och därjämte registrerade släpfordon som är inrättade eller används uteslutande för brandväsendet och är försedda med beteckning därom.

Motionärerna har framfört en undran över varför den utökade kontrollbesiktningsskyldigheten skall gälla kommunernas och landstingens brand- och ambulansväsende men inte polisväsendets utryckningsfordon. Detta förhållande gäller sålunda inte efter 1973-05-01, eftersom fordonskungörelsens föreskrifter omfattar alla utryckningsfordon. I motionen erinras även om tidigare påpekanden att långt ifrån alla fordon för brandväsendet är utryckningsfordon. Även detta har beaktats genom de nya bestämmelserna som endast gäller de bilar som betecknas som utryckningsfordon.

I anslutning till ett konstaterande att brandfordonen numera vanligtvis byggs på Scania- eller Volvochassier och därför kan betraktas som

standardfordon vill verket erinra om att verket i samband med att resultatet av utredningen rörande utryckningsfordonen redovisades föreslog att endast sådana fordon skall få godkännas som utryckningsfordon som tillhör typ som godkänts vid typbesiktning eller är byggda på chassier som godkänts vid typbesiktning. Till detta förslag har Kungl. Maj:t ännu inte tagit ställning.

De olägenheter med långa och dyrbara körningar med brandbilar till AB Svensk Bilprovning stationer för kontrollbesiktning, som påtalas i motionen, kan till stor del undvikas genom att besiktningarna på begäran av vederbörande huvudmän utförs på fordonens stationeringsorter. Detta system har redan tidigare använts i stor utsträckning. Det lider dock av den nackdelen att besiktningarna inte kan bli lika noggranna som när de utförs på besiktningstationerna med tillgång till den där disponibla specialutrustningen. Trafiksäkerhetsverket förutsätter att AB Svensk Bilprovning i sitt yttrande till utskottet närmare redogör för de möjligheter som finns att få besiktningarna utförda på fordonens stationeringsorter, när avstånden till besiktningstationerna är långa eller när det är svårt att skaffa reservfordon för att upprätthålla erforderlig beredskap.

Statens brandinspektion (1973-03-13)

På sätt framgår av motionen, tredje stycket, har inspektionen avgett yttrande i samband med remissbehandlingen av det åberopade lagförslaget (24 § 1 mom vägtrafikförordningen). Inspektionen avstyrkte därvid på anförda skäl lagförslaget i denna del. Under de år som gått härfter har inte i något hänseende förekommit någonting som motiverar ett ändrat ställningstagande från inspektionens sida. Snarare har de av olika remissorgan befarade negativa verkningarna av de skärpta författningsbestämmelserna - två årliga besiktningar av brandförsvarets fordon - bekräftats. Icke minst gäller detta brandförsvarets beredskap, vilken - särskilt inom glesbygdsområden - i många fall icke oväsentligt försämras i samband med de ofta långa förflyttningarna för fullgörande av den föreskrivna besiktningen. En årlig besiktning bör, enligt inspektionens mening, vara fullt tillfredsställande - icke minst med hänsyn till de årliga i regel mycket korta sammanlagda körsträckorna - för att tillgodose de i och för sig befogade kraven på fordonens trafiksäkerhet.

Under åberopande av vad sålunda framhållits får statens brandinspektion tillstyrka bifall till den föreliggande motionen.

Svenska kommunförbundet (1973-04-13)

Styrelsen delar motionärernas uppfattning att besiktningintervallerna för brandväsendets fordon bör förlängas till ett år i likhet med vad som gäller för exempelvis lastbilar.

Styrelsen instämmer även i de av motionärerna framförda motiven för ändringen. Den i motionen omtalade undersökningen beträffande anmärkningsfrekvensen vid besiktning av brandväsendets fordon som verkställdes av förbundskansliet är nu färdigställd. Bearbetningen har skett i samarbete med AB Svensk Bilprovning.

Utfallet av undersökningen har av kansliet jämförts med resultatet av en liknande undersökning utförd 1972 av AB Svensk Bilprovning gällande 3 724 slumpmässigt utvalda besiktningprotokoll för lastbilar. Det bör uppmärksammas att lastbilar och brandbilar i huvudsak är byggda på samma typer av chassier. De olika rapporterna finns att tillgå

hos AV Svensk Bilprovning. Avskrift av tabellerna 4, 5 och 9 ur rapporten gällande brandbilar och 1 och 2 gällande lastbilar bifogas.¹

Så gott som undantagslöst visar jämförelsen att brandbilarna har en lägre anmärkningsfrekvens än jämförbara lastbilar. Som exempel kan nämnas att underkännande, dvs. föreläggande om ny besiktning eller körförbud i medeltal för de olika årsmodellerna drabbade 5,3 % av brandbilarna men 24,9 % av lastbilarna. Om jämförelsen sker beträffande de detaljer som enligt AB Svensk Bilprovning har en hög anmärkningsfrekvens, dvs. färdbröms, parkeringsbröms, bromsledningar och avgassystem framgår att felfrekvensen är avsevärt lägre för brandbilarna än för lastbilarna vad gäller de tre första detaljerna men ligger 0,5 % högre beträffande avgassystemen. Det bör påpekas att brandbilarnas avgassystem är mer omfattande än lastbilarnas och vanligen har påbyggnader i form av evakueringsanordningar för brandpumpar m. m.

Enligt styrelsens mening visar undersökningsresultatet entydigt att brandbilarna hålls i så gott skick att någon särbehandling beträffande kontrollbesiktning ej är motiverad. Brandbilarnas extremt korta genomsnittliga körkängd per år, enligt tabell 5 mellan 29,5 och 98,0 mil för de i undersökningen ingående bilarna, talar dessutom starkt för att kontrollbesiktning en gång per år är helt tillfyllest för att bilarna skall hållas i trafiksäkert skick.

AB Svensk bilprovning (1973-04-30)

Nuvarande bestämmelser om kontrollbesiktning av ambulansfordon och vissa brandfordon trädde i kraft den 1 januari 1971. Till grund för bestämmelserna låg förslagen i prop. 109:1970. Vissa undersökningar rörande utfallet av kontrollbesiktningar av ambulanser under första halvåret 1968 hade givit till resultat, att den relativa felfrekvensen för dessa fordon var icke oväsentligt högre än för personbilar i allmänhet. Sålunda fick under den redovisade perioden drygt 75 % av de undersökta ambulanserna anmärkningar för olika slags bristfälligheter av betydelse för trafiksäkerheten, medan motsvarande andel för övriga personbilar var drygt 53 %. Den relativa anmärkningsfrekvensen för ambulanserna var sålunda drygt 40 % högre än för personbilarna.

Departementschefen ansåg, mot bakgrund av de särskilda förhållanden, under vilka brand- och ambulansfordon används, goda skäl tala för en utvidgning av kontrollbesiktningsskyldigheten. En utvidgad kontrollbesiktning borde enligt departementschefens mening omfatta de ambulanser och brandfordon, som redan enligt då gällande bestämmelser var föremål för en strängare reglering i kontrollbesiktningshänseende än vanliga motorfordon och släpfordon.

Motionärerna anför bl. a. att en undersökning i ett 20-tal kommuner visat, att den årliga körsträckan för brandbilarna utgjorde mellan 50 och 100 mil. Enligt Svensk Bilprovning's erfarenheter är emellertid inte körsträckan helt avgörande för uppkomsten av fel på fordonen. I vissa fall kan långvarig uppställning av fordon resultera i fel, som innebär allvarlig fara för trafiksäkerheten. Den begränsade användningen av vissa brandfordon är därför enligt Svensk Bilprovning's uppfattning inget avgörande skäl för att utsträcka tiden mellan kontrollbesiktningarna.

En undersökning av förekommande fel hos brandbilar visar, att dessa fordon ofta har brister av betydelse för trafiksäkerheten. Materialet till undersökningen utgöres av fordon, som inställts till kontrollbesiktning under första kvartalet 1972. Bland dessa fordon har gjorts ett urval, som omfattar 10 % av de under den aktuella perioden kontrollbesiktigade brandbilarna. Urvalet består av sammanlagt 93 bilar. Utfallet av kontroll-

¹ Här ej bilagda.

besiktningarna framgår av följande sammanställning.

	<i>Antal</i>	<i>%</i>
Godkända utan anmärkning	40	43,0
Godkända med påpekande om brister	45	48,4
Underkända (föreläggande om ny besiktning eller körförbud)	8	8,6
Summa	93	100

Mer än hälften av de undersökta brandbilarna (57 %) fick sålunda anmärkningar för olika slags bristfälligheter av betydelse för trafiksäkerheten. Drygt 8 % av bilarna hade så allvarliga brister att ny besiktning erfordrades. Den relativa anmärkningsfrekvensen får anses vara hög, sett i relation till att närmast föregående besiktning utfördes endast ca sex månader tidigare.

I fråga om anmärkningarnas fördelning på olika fordonsdetaljer kan nämnas, att 14 % av de undersökta fordonen hade brister hos avgassystemet och 11,8 % hos färdbrömsen. Motsvarande siffror för bromsledningar och parkeringsbroms var 7,5 % respektive 4,3 %.

I motionen hänvisas till en undersökning av besiktigade brandfordon i E, F, R och AC län. Undersökningen har utförts av Svensk Bilprovning på basis av material, som insamlats av Svenska kommunförbundet och överlämnats till företaget för bearbetning. Primärmaterialet består av besiktningssprotokoll över utförda kontrollbesiktningar av brandbilar under perioden 1 juli 1969–30 juni 1972. Representativiteten i materialet är inte kontrollerad.

Undersökningen avser 1 110 kontrollbesiktningar av 352 bilar. Antalet besiktningar är större än antalet bilar genom att ett och samma fordon kontrollbesiktigats vid flera tidpunkter. Av besiktningarna gäller 457 brandbilar med en totalvikt upp till 6 000 kg och 653 bilar med en totalvikt av 6 000 kg eller högre. Utfallet av de 1 110 besiktningarna visar bl. a. att andelen brandbilar, som godkändes utan anmärkning vid kontrollbesiktningar under perioden 1 januari 1970–31 december 1972 varierade mellan 44 % och 53 %. Några påtagliga skillnader mellan utfallen före och efter införandet av de nuvarande reglerna för besiktning av brandbilar har inte konstaterats. Andelen underkända fordon, som sålunda måste genomgå ny besiktning, utgjorde lägst 4,4 % och högst 6,3 %. Fordonen, som godkändes med påpekanden om brister, motsvarade lägst 42,6 % och högst 51,6 % av antalet besiktigade brandbilar under de aktuella undersökningsperioderna. Undersökningsresultaten tyder på att brandbilarna ofta har fel av betydelse för trafiksäkerheten.

Med ledning av noteringarna om vägmätarställningen vid besiktningstillfällena har mediankörsträckan mellan de i undersökningen ingående halvårsperioderna beräknats. Därvid har följande resultat erhållits.

	<i>Måttillfälle</i>	<i>Mediankörsträcka i mil</i>	<i>Antal observationer</i>
2:a halvåret 1970	1:a halvåret 1971	29,5	66
1:a halvåret 1971	2:a halvåret 1971	34,5	84
2:a halvåret 1971	1:a halvåret 1972	30,0	76
1:a halvåret 1972	2:a halvåret 1972	36,0	23

Av sammanställningen framgår att körsträckorna mellan besiktningstillfällena är korta hos de undersökta fordonen. Som redan nämnts har emellertid representativiteten i primärmaterialiet inte kontrollerats, och antalet observationer är relativt ringa. Det framgår dock av undersökningen att fel kan uppstå på fordonen även vid korta årliga körsträckor. Som exempel kan nämnas, att brandbilarna får anmärkning mot avgassystemet i ungefär samma omfattning som lastbilar i allmänhet, trots att de senare har avsevärt längre årliga körsträckor.

Beträffande formerna för utförande av besiktning av brandbilar kan nämnas, att Svensk Bilprovning tillskrev statens brandinspektion på hösten 1966 med anhållan om inspektionens medverkan till att brandförsvarets utryckningsfordon i så stor utsträckning som möjligt inställes för besiktning vid företagets bilprovningstationer. Lokalerna och utrustningen vid bilprovningstationerna ger nämligen ökade förutsättningar för tekniskt korrekta besiktningar. Brandinspektionen delade företagets synpunkter och önskemål samt rekommenderade i cirkulär brandcheferna att i möjligaste mån beakta dessa.

Numera torde flertalet av landets brandbilar inställas för besiktning på bilprovningstation. Vi vill emellertid framhålla, att besiktning på fordonets stationeringsort utföres, när vederbörande brandmyndighet begär detta. För närvarande torde detta förfarande tillämpas framförallt i glesbygdsområdena, där särskilda svårigheter kan finnas att upprätthålla brandberedskapen vid inställelse på bilprovningstation.

Under hänvisning till det anförda får vi avstyrka bifall till motionen 1973:1349.

